

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Leonardi Lessii E Societate Iesv Theologi. In D.
Thomam De Beatitudine. De Actibus Humanis. De
Incarnatione Verbi. De Sacramentis Et Censuris.
Prælectiones Theologicae Posthumæ**

Lessius, Leonardus

Lovanii, 1645

Qvaestio LXIV. De Ministro Sacramenti. In dexam Articulos diuisa.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72898)

Q V Æ S T I O L X I V .

De Ministro Sacramenti.

In Decem Articulos diuisa.

ARTICVLVS I.

Verum solus Deus operetur interius ad effectum Sacramenti?

Respondetur; Solus Deus operatur interiore effectum Sacramenti, vt agens principale: Minister autem, per modum instrumenti. Vbi

Notandum Primò, Contra Hæreticos huius temporis, Ministrum Sacramenti reconciliare nos Deo, & remittere peccatum, non solum tantquam concionatorem, sed per veram potestatem ministerialem. Patet hoc Matth. 16. v. 10. *Tibi dabo clauis regni caelorum, quacumque ligaueris super terram, erunt ligata & in caelis.* & Matth. 18. v. 18. *Quacumque ligaueritis super terram, &c.* Quæ verba non possunt intelligi de concione; quia quiuis concionari, potest sic remittere peccata. Ioannis 20. v. 22. *Insufflauit in discipulos suos, & dicit eis; Accipite Spiritum sanctum, quorum remisistis peccata, remittuntur eis; & quorum retinueritis, retenta sunt.* Quo tam insigni factò (inquit Concil. Trident. sess. 14. cap. 1.) *& verbis tam perspicuis, potestatem remittendi & retinendi peccata, ad reconciliandos fideles post Baptismum lapsos, Apostolis & eorum legitimis successoribus fuisse communicatam, vniuersorum Patrum consensus semper intellexit.* Ratio est; Quia Sacramenta conferunt gratiam ex opere operato, vt supra ostensum est. Atqui minister est causa Sacramenti, scilicet secundariâ & ministerialis: ergo simili modo est causa gratiæ. Vnde

Notandum Secundò, Ministrum non esse causam gratiæ aut remissionis peccatorum, nisi mediante Sacramento, quatenus nimirum illud conficit & applicat; contra quosdam, qui imaginantur Characterem habere immediatè influxum in animam eius, cui confertur Sacramentum. Patet ex D. Augustino lib. 4. de Baptismo cap. 22. *Sacramentum (inquit) ministrorum operâ corporaliter adhibetur; sed Deus per illud, hominis consecrationem spiritualiter operatur.* Et lib. 3. contra literas Petilianæ Donatistæ cap. 54. *Ad dispensandum & ministrandum verbum ac Sacramentum, aliquid est, (minister scilicet): ad mundandum verò ac iustificandum, non est aliquid; quia hoc non operatur in interiore homine, nisi per quem creatus est totus homo: Intellige, non operatur immediatè, ac proprio influxu, sed bene mediate.*

ARTICVLVS II.

Verum Sacramenta solum sint ex institutione diuina?

Notandum est; Quosdam existimasse, non omnia Sacramenta esse immediatè à Christo instituta; sed Confirmationem sub hac Ma-

teria & forma institutam à Concilio Meldensi circa annum Domini 845. Ita Halensis 4. parte qu. 24. membro 1. quem sequitur Bonauentura in 4. dist. 7. q. 1. Et Magister dist. 23. videtur sentire extremam Vnctionem institutam à beato Iacobo; quamuis possit hoc benignè explicari, institutam pro promulgatam.

Dico Primò, Fide tenendum est, omnia Sacramenta nouæ legis immediatè à Christo domino esse instituta. Est definita in Concil. Tridentino sess. 7. can. 1. *Si quis dixerit Sacramenta nouæ legis non fuisse omnia à Christo instituta, Anathema sit.*

Omnia Sacramenta nouæ legis sicut à Christo immediatè instituta.

Dices; Hoc intelligendum generatim de institutione mediata vel immediata: quod enim Apostoli, vel Concilia instituerunt, à Christo censetur institutum. Sed contra: Primò, Quia nemo de tali institutione potuit dubitare. Secundò, Quia Conc. Trident. sess. 14. can. 1. de extrema Vnctione hanc responcionem excludit, definiens extremam Vnctionem à Christo domino esse institutam & ab Apostolo Iacobo promulgatam: vbi Apostolo relinquit solum nudâ promulgationem, Christo tribuens immediatam institutionem. Idem potiori iure sentiendum de Confirmatione, quia est Sacramentum perfectionis imprimens characterem. Tertio, Quia eodem modo Christus diceretur instituisse omnes ceremonias Ecclesiæ; quia saltem mediatè instituit per Ecclesiam, cui hanc auctoritatem dedit; quod tamen negat Concil. Tridentinum sess. 21. c. 2.

Rationes congruentia.

Nunc Probatur aliquot Rationibus. Prima, Cum Sacramenta ex vi suæ institutionis conferant gratiam, oportebat vt immediatè ab ipso auctore gratiæ instituerentur. Secunda, Sacramenta veteris legis omnia fuerunt immediatè à Deo instituta; multò ergo magis Sacramenta nouæ legis, quæ infinitis partibus superant vetera. Tertia, Quia Christus est auctor nouæ legis: ergo & Sacramentorum eius, quæ sunt veluti præcipuæ bases, quibus lex noua, & forma reipublicæ Christianæ consistat. Quarta, Ceremoniæ & ritus ab Apostolis instituti, possunt ab Ecclesia mutari: vt expressè docet Concil. Tridentinum sess. 21. cap. 2. de communione sub vtraque specie: Atqui nullius Sacramenti materia, forma, aut virtus potest ab hominibus mutari; vt ibidem insinuat Concilium: ergo nullum Sacramentum institutum est ab hominibus. Quinta, Fauet Scriptura 1. ad Corinth. 4. vers. 1. *Sic nos existimet homo, vt ministros Christi, & dispensatores mysteriorum Dei.* Vnde Ambrosius lib. 4. de Sacramentis cap. 4. *Auctor Sacramentorum quis est, nisi Dominus IESVS?*

Instituta ea quæ homo potestare excellentiæ.

Dico Secundò, Christus est auctor Sacramentorum per naturam humanam, seu per potestatem excellentiæ, quam habebat in natura humana ex vnione ad personam Verbi. Probatur Primò, Quia per naturam humanam satisfecit pro peccatis nostris, & omne bonum spiritale nobis promeruit; vt patet ex supra dictis de Merito Christi. Atqui per Sacramenta applicantur nobis Christi merita: ergo

Minister nos verè Deo reconciliat.

Non autem eius Character.

ta: ergo conueniens erat per eandem naturam Sacramenta instituere. Secundò, Quia Sacramentorum institutio pertinet ad munus Sacerdotij Christi; nam per Sacramenta nos sanctificat: atqui Christi est Sacerdos per naturam humanam: ergo &c. Tertiò, Quia Christus per naturam humanam habebat auctoritatem remittendi peccata, & sanctificandi homines, etiam absque Sacramento: vt patet Matthei 9. v. 6. & Marci 2. v. 10. Vt sciatis, quia Filius hominis habet potestatem in terra remittendi peccata, &c: ergo etiam poterat externa signa instituere, quorù applicatione homines sanctificarentur.

ARTICVLVS III.

Vtrum Christus vt homobauerit potestatem operandi interiorum effectum Sacramentorum?

Respondetur, Christus quia Deus habet potestatem auctoritatis: quia homo habet potestatem excellentis ministerij, respectu interiorum effectus Sacramenti.

Potestas Auctoritatis, & excellentis ministerij.

Vbi nota, Potestatem Auctoritatis, esse potestatem cause principalis, non dependentis ab vlla superiore; quæ potestas est solius diuinitatis. Potestas autem excellentis ministerij consistit in quatuor, iuxta D. Thomam. Primò, Quòd ab eius meritis Sacramenta omnem vim acceperint. Secundò, Quòd in eius nomine consecrentur. Tertiò, Quòd ipse solus ea potuerit instituere. Quarto, Quòd absque Sacramentis possit conferre gratiam, etiam vt homo. Vide dicta supra de Incarnatione qu. 22. ar. 6. dubio 1. vbi paulò plenius hanc potestatem explicuimus, comprehendentes hæc quatuor sub secunda parte huius potestatis.

ARTICVLVS IV.

Vtrum potuerit Christus suam potestatem ministris communicare?

Respondetur; Potestatem Auctoritatis non potuisse alicui communicare; quia est ipsi propria secundum diuinitatem. Potestatem autem excellentis ministerij potuisse communicare.

Aduerte tamen, non decuisse vt reipsa hæc Potestas excellentis ministerij alicui communicaretur; tum, ne essent duo summa Capita in Ecclesia eiusdem generis, habentia parem potestatem: tum, ne in alio quam in ipso spem nostram collocarem.

Sancti potuerunt Indulgentias mereri non Sacramentis.

Dices, Merita Sanctorum operantur in Indulgentijs vnà cum meritis Christi: cur non similiter in Sacramentis? Respondeo, est dispar ratio. Primò, Quia Sacramenta sunt fundamenta religionis, & radices meritorum quæ sunt in Sanctis; vnde oportebat vt ex solo fonte gratiæ Christo vim haberent. Secundò, Quia Sancti non potuerunt alijs mereri ex condigno gratiam & remissionem culpæ, qui est effectus Sacramento-

rum: potuerunt tamen remissionem pœnæ temporalis, qui est effectus Indulgentiarum.

ARTICVLVS V.

Vtrum per malos Ministros possint Sacramenta conferri?

Notandum est, Hic agi de malis ministris Catholicis; nam de hæreticis agitur articulo 9. Donatistæ senserunt sacerdotes, qui essent manifestè peccatores, carere omni potestate administrandi Sacramenta; & idè, si attentent, esse irrita. Refert hoc D. August. lib. 2. contra Cresconium cap. 17. & 18. Hunc errorè postea secuti sunt Waldenses, idem quoque sentientes de occulto peccatore: vt refert D. Antoninus 4. parte Summæ. tit. 11. cap. 7. §. 2. Denique Wiclef & Hus, addentes etiam præcitos, id est, reprobos, quantumuis videantur iusti, omni potestate carere.

6 Donatistæ & alij uegant.

Sed fide tenendum est; Per malos ministros & Affirmatur perditæ vitæ, si nihil aliud ex requisitis deest, Sacramenta legitima conferri, & suscipientes per illa sanctificari. Est definitum in Concilio Constantiensi sess. 8. vbi damnantur Articuli Wiclef, inter quos quartus est, Si Episcopus vel Sacerdos est in peccato mortali, non ordinat, non conficit, non consecrat, non Baptizat. Et sess. 15. vbi damnantur Articuli Ioannis Hus, inter quos octauus est, Mali ministri carent omni potestate. Idem definitur in Concilio Trident. sess. 7. can. 12. Si quis dixerit ministrum in peccato mortali existentem (modo omnia essentialia, quæ ad Sacramentum conficiendum & conferendum pertinent, seruauerit) non conficere, aut non conferre Sacramentum, Anathema sit.

Probatur Primò, Ex Scripturis. 1. ad Corinth. Ex Scipt. 4. v. 2. Hic iam queritur inter dispensatores, vt fidelis quis inueniatur: ergo potest esse dispensator, qui non sit fidelis.

Probatur Secundò, Testimonijs Patrum. D. Augustinus probat id septem libris contra Donatistas. Tract. 5. in Ioannem ex eo quòd Scriptura dicit, Hic est qui Baptizat; sic ait. Si Christus Baptizat principaliter in omni Baptismo, cū ipse sit eximie sanctus, poterit per quemuis etiam sceleratum, aliam sanctificare: & adfert exemplum: sicut aqua non manet, sed transit per canalem lapideum ad irrigandam areolam; ita gratia per ministrum. Nazianzenus oratione in sanctum Baptisma, probat hæc similitudine; Quia tam benè per anulum ferreum imprimitur figura Regis in cera, quam per anulum aureum. Chrysofomus homil. 8. in epist. 1. ad Corinthios. Vide apud Gratianum 1. qu. 1. Canone. Multi secularium, qui desumptus est ex Gregorio Papa: & 15. qu. 8. Canone Sciscitantibus, ex Nicolao primo ad Consulta Bulgarorum.

Nazianzenus

Chrysol.

Probatur Tertiò, Ratione: Quia Sacramenta non conferunt gratiam ex meritis ministri, sed ex meritis Christi: ergo demerita ministri non possunt Sacramenti virtutem impedire. Confirmatur, Quia sicuti ministris sua merita non conferunt potestatem, ita nec demerita potestatem auferre debent, cū hæc potestas non detur propter ipsos, sed propter Ecclesiæ utilitatem. Hoc argumento crebrò vtitur D. August. vt tractatu 5. in Ioannem, & lib. 3. contra Cresconium cap. 6.

Ex Ratione.

Secundò,

Secundò, Quia Deus alia multa dona confert peccatoribus, præter eorum meritum in aliorum utilitatem: Prophetiam contulit Balaam & Sibyllis: Gratiam miraculorum ijs, quibus in die iudicij dicit, *Non novi vos*; qui tamen in nomine Christi multa signa fecerunt: Iurisdictionem in populum suum Scribis & Phariseis peccatoribus, de quibus ait, *Super Cathedram Moysi sederunt* &c. Denique dona naturalia sunt iustis & impijs cõmunia. Ergo nihil mirum, si potestatem Sacramentorum concessit etiam peccatoribus.

Tertiò, Quia alioqui parum consuluisset suæ Ecclesiæ: cum enim sint multi ministri mali, infiniti homines sine sua culpa in negotio salutis deciperentur; & semper effemus anxij, an fortè minister non fuerit in peccato mortali.

Dices, Etiam incerti sumus de eius intentione, quæ tamen est necessaria. Respondeo, Non sumus; hæc enim satis per actionem externam proditur, ut possit nos moraliter certos reddere, præsertim cum nulla sit ratio cur non intendat facere, quod facit Ecclesia, & quod Christus instituit.

Quartò, Minister in Sacramenti solum est instrumentum applicans illud quod sanctificat: ergo non requiritur, ut in se sanctitatem habeat. Sicut patet in simili de Medico infirmo, qui tamen suis medicamentis optimè curat agrum, cum nec ipse sanus sit, nec vim sanandi in se habeat, sed solum artem conficiendi & applicandi medicamenta, quæ à Deo vim habent.

Sed contrà, Obijcitur Primò, qu. 1. Canone *Non sanat*, dicitur *Baptismus perditorum, non mundat, sed polluit*. Respondeo, Ille Canon sumptus est ex Ambrosio lib. de ijs, qui mysterijs iniciancur, ubi loquitur de Baptismo Arianorum, qui non utebantur forma legitima.

Obijcitur Secundo, Ibidem. Can. *Qui perfectionem; ubi Innocentius primus ait, Qui perfectionem Spiritus sancti, quem perdididerunt, non acceperunt, dare alijs plenitudinem non possunt*. Respondeo, Loquitur de hæreticis, qui cum sint excommunicati & suspensi, non possunt licitè Ordinum potestatem exequi, & ordinati ab eis, sunt irregulares.

Obijcitur Tertiò, *Non potest arbor mala bonos fructus facere*. Matth. 7. v. 18. nec malus Minister bonum fructum Sacramenti. Respondet D. Augustinus, fructum Sacramenti non esse ministri, sed Christi: similiter soluit illud, *Ab immundo quis mundabitur?*

Obijcitur Quartò, Malac. 2. v. 2. ubi de malis Sacerdotibus dicitur, *Maledicam benedictionibus vestris*. Et confirmatur, Quia oratio peccatoris volentis manere in peccato, Deo non placet. Respondeo, Prophetæ loquitur de benedictionibus, quæ vim habent ex affectu & sanctitate benedictentis. Ad confirmationem. Oratio peccatoris non placet Deo, quia oratio vim habet ex affectu orantis; Sacramentum autem non tam est oratio seu actio peccatoris, quam ipsius Christi.

Obijcitur Quintò, Ecclesiastici 34. v. 30. *Qui baptizatur à mortuo, & iterum tangit eum, quid proficit lavatio illius?* Respondeo: Ille locus non facit ad propositum; significatur enim nihil prodesse homini lotionem à peccato, si rursus se inquinet.

Dico Secundò, Ut tamen convenienter & pro dignitate conferantur Sacramenta, necessaria est vitæ sanctitas ministri. Ita Augustin. l. 3. contra Cresconium c. 6. & Dionysius c. 1. Ecclesiasticæ

Hierarchiæ dicens; *Improbis fas non est symbola Sacra contingere*. Ratio est, Primò; Propter ipsum Deum, cuius est minister; decet enim ut minister sit conformis & similis suo domino; juxta illud Ecclesiastici 10. v. 2. *Secundum iudicem populi, sit & minister eius*. Secundò, Propter effectum Sacramenti: decet enim ut qui alios mundat, ipse mundus sit: ut Num. 19. v. 19. dicitur; *Mundus lustrabit immundum*. Et Christus Apostolis dedit sanctum Spiritum, antequam mitteret eos Baptizate gentes. Tertiò, Propter ipsum populum: nam, ut rectè ait Waldensis Tom. 2. de Sacramentis, *Quis minister Sacramenta administrans, non pascat Ecclesiam moribus, sed vitibus; tamen commodius illam pascat Sacramentis, si etiam pascat moribus*.

ARTICVLVS VI.

Vtrum mali administrantes Sacramenta peccent?

Respondetur, Administrare Sacramenta in peccato mortifero, est novum peccatū mortiferum contra virtutem Religionis. Probat hoc D. Thomas duobus testimonijs Dionysij; sed prius testimonium non conuincit: loquitur enim Dionysius de Infidelibus, quibus fas non est Sacramentalia symbola contingere. Secundum testimonium ex Epistola ad Demophilum, ad rem facit. Idem probatur ex D. August. lib. 2. contra epist. Parmeniani cap. 10. *Omnia Sacramenta obsunt indigne tractantibus, profunt tamen per eos digne summentibus*. Vide plura alia testimonia apud Gratianum 1. q. 1. Canone *Omnia Sacramenta*. D. Hieronymus in illud Sophoniæ 3. v. 4. *Sacerdotes eius polluerunt sanctum*, dicit necessaria esse bona merita Sacerdotis; & impium esse aliter sentire. Ratio est; Quia Minister speciali modo est consecratus ad Sacramentorum administrationem, tamquam ad primarias functiones sacerdotij Christi, eximiam sanctitatem Christi in se continens; & ut hoc conuenienter faciat, datur ei gratia sanctificans: ergo ex hac consecratione trahit obligationem administrandi in gratia. Confirmatur: Quia alioqui, quantum in se est, contaminat sanctitatem Sacramentorum, & sanguinis Christi, qui in illis est; quod sepè Patres inculcant.

Dices: Ergo etiam erit peccatum mortiferum, si Episcopus in statu peccati mortalis consecret Chrisma, calices, altaria; quia fungitur Sacerdotio Christi. Item si Diaconus cantet Euangelium, & Subdiaconus Epistolam solemnem ritu.

Respondeo, Omissis varijs opinionibus, probabilius est nõ peccare mortiferè. Ratio est, Quia hæc functiones non sunt primariæ illius Ordinis, neque continent eximiam illam sanctitatem, quæ est in Sacramentis. Ita sentit Caietanus de Episcopo tom. 2. opusculo 1. & Dominicus Soto scribens in hunc articulum, & colligitur ex D. Thoma hoc loco. Idem, & potiori ratione, dicendum de Diacono & Subdiacono canentibus solemnem ritu Epistolam & Euangelium: tum, quia hæc functiones sunt secundariæ illorum Ordinum; tum, quia nullam in se continent sanctificationem; unde censetur materia leuis. Ita Dominicus Soto, Victoria, & alij multi recentiores, contra Nauarum, Siluestrum, Angelum, qui etiã in Minoribus ministrant.

9
Admini-
strans in
mortali,
peccat
mortaliter.

Episcopus
consecrans
Chrisma,
&c. Et Dia-
conus, can-
tans Euan-
gelium in
mortali,
non peccat
mortiferè.

7
Obiectio-
nes soluun-
tur.

8
Decet vt
Minister
Sacramenti
sit sanctus.

ministrantem dicunt peccare mortiferè, si sit in statu peccati mortalis.

Nec Con-
cionator.

Simili ratione, non est peccatum mortiferum, si concionator in peccato mortali concionetur, modò absit scandalum; quidquid dicat hic Caietanus, quem sequitur Nauarrus in Enchiridio. Ratio est; Quia concionari non est per se actus Ordinis; nec constat aliqua consecratione: vnde etiam Laicis aliquando concessum. Patet ex Concilio Carthaginensi 4. cap. 98. quare Caietanus in Summa sententiam mutauit verbo *Predicator*.

Quomodo
tamen su-
pradi-
centi
peccent
mortaliter

Aduerte tamen; Si Episcopus, Diaconus, vel Subdiaconus statuat expressè, vel interpretatiuè, frequenter aut longo tempore has functiones in peccato obire, omnino videri peccare mortiferè: quia hoc obiectum ita sumptum, est res grauis; & tale propositum videtur aliquem contemptum ipsius sacri muneris continere. Ita Suarez. Capitulum tamen quod citat, non vrget.

10
Sacerdotes
veteris Te-
stamenti
sacrificando
in mortali,
non pecca-
bant mor-
taliter.

Vtrum autem Sacerdotes Veteris legis peccauerint mortaliter, sacrificando in peccato mortali, non est ita certum. Quòd peccauerint mortaliter, videtur indicare D. Augustinus l. 2. contra Epistolam Parmeniani c. 5. ex testimonio Iſaiæ 66. Alij tamen putant non peccasse, & alium esse sensum illius capitis. Primò, Quia potissimum exigebatur mundities corporalis ab illis; vt patet Leuit. 19. & 21: ergo quando hanc præstabant, videntur satisfecisse. Secundò, Quia sacrificare est opus bonum, sicut alia bona opera externa; vnde nisi aliunde habeat quandam eximiam consecratione, sicut nostra sacrificia, non videtur esse mortalis irreuerentia. Tertiò, Quia orare, psallere Deo in peccato mortali, non est mortiferum: ergo neque sacrificare &c.

D V B I V M I.

Vtrum peccator ministrans Sacramentum in extrema necessitate peccet Mortaliter?

11
Responso
est negans
de baptiza-
te non so-
lerantur.

Respondeo, & Dico Primò, Peccator, ministrans Baptismum in extrema necessitate sine solemnitate, non peccat mortiferè, etiam si sit in statu peccati mortalis. Ita D. Thomas hic ad 3. Caietanus, & Sotus in hunc artic. Nauarrus cap. 25. num. 72. & plerique recentiores testis Durandus dist. 5. cum Paludano & Capreolo contrarium sentiant. Ratio est; Quia non gerit se tanquam ministrum Ecclesie in illo actu; ille enim actus Baptizandi, non est actus Ordinis, aut specialis potestatis; sed est communis omnibus hominibus in proximi necessitate, diuina dispensatione ob necessitatem proximi, concessus. Vnde non est credibile hominem sub tam graui obligatione teneri esse in statu gratiæ, dum id officij proximo præstat, cum nullam consecrationem aut gratiam ad illud accepit. Dices; Censetur poluere ipsum Sacramentum, quod in se eximiam sanctitatem habet. Respondeo; Non censetur: quia ad hoc ministerium non est institutus, nec gratiam ad hoc accepit, nec voluntariè illud capessit, sed solùm quasi compulsus necessitate proximi. Vnde, cum contritio illa subita sit valde difficilis, non censetur grauem irreuerentiam committere, aut sanctitatem Sacramenti contemnere, si eam non concipiat. Et hæc vera sunt, siue Minister ille sit laicus, siue sacerdos; quia sacerdos

sine solemnitate Baptizans, non vitur potestate peculiari sui ministerij, quam accepit in ordinatione: quamuis sacerdos ob decentiam in casu necessitatis sit laico præferendus, sicut & vir mulieri.

Petes; An saltem venialiter peccet talis Minister? Respondet Franciscus Victoria qu. 29. de Baptismo affirmatiuè; quòd est satis probabile, præsertim si ei sit facile contritionem concipere. Alij tamen absolute sentiunt, non peccare; quod etiam est probabile; quia ordinariè contritio est difficilis. Facile tamen committitur veniale ex defectu reuerentiæ: vnde saltem deberet dolere de sua indignitate.

An saltem
peccet ve-
nialiter sic
baptizans.

Ex his etiam patet; Parù esse probabilem sententiam Adriani, dum ait esse peccatum mortiferum, si peccator hostiam consecratam è terra leuet. Non enim ad hoc datur vlla consecratio, nec est Sacramenti administratio, nec confessio. Vnde omnes hoc tenentur facere, quando non est alius, qui dignus id præstet. Imò si cum reuerentia fiat, videtur esse actus Religionis potius quam irreligiositatis: sicuti si peccator cum reuerentia Christum dominum adhuc viventem tetigisset honoris causa, certè laudabiliter fecisset. Nec contra facit exemplum Ozæ; quia ille ob aliam causam percussus est. 2. Regum. 6.

Leuari à
peccatore
hostiam s.
c terra, non
est peccat.

Dico Secundò, In Baptismo solemniter, & in ceteris Sacramentis, si ministrantur in statu peccati mortalis, etià in extrema necessitate, est peccatum mortale. Nisi fortè in quibusdam perturbatione aut inconsideratione sui status excuset. Est communis Doctorum. Ratio est, Quia ad hæc primariò collata est singularis quædam & sacratissima potestas, quæ est participatio sacerdotij Christi, & gratia sanctificans, vt supra dictum: sunt enim primariè functiones sacerdotij Christi: ergo ex dignitate talis muneris tenentur ministri in statu gratiæ ea administrare. Neque articulus necessitatis excusat, modò non impediatur perturbatione aut temporis angustia. Hoc ipso enim quo quis ministerium istud sponte suscipit, suscipit etiam obligationem cum debita sanctitate, quantum in se est, illud obeundi, siue in casu necessitatis proximi Sacramenta ministrat, siue extra.

12
Admini-
strans Sa-
cramenta in
mortali,
peccat mor-
taliter.

Dices, Ad Sacramentum Matrimonij minister non accepit aliquam consecrationem: ergo huius administratio non erit peccatum mortale, si fiat in statu peccati mortalis.

Necessitas
no excusat.

Respondeo, Huius Sacramenti ministri sunt contrahentes, qui etsi non peccent mortiferè vt Ministri; tamen peccant vt sunt suscipientes, si in statu peccati mortalis contrahant: nam saltem ratione susceptionis requiritur in ipsis sanctitas.

13
Susceptio
matrimonij
requirit
sanctitatē.

D V B I V M II.

An liceat interdum à Ministris peccatoribus Sacramentum suscipere, si noueris statum illorum?

Respondeo & Dico Primò, Si alterius ministri non sit copia, in multis casibus licet à peccatore Ministro Sacramenta suscipere; & etiam petere, inducendo non paratum. Primò, In extrema vel graui necessitate Baptismi, Eucharistiæ, Penitentia, extreme Vnctionis, Secundò, Quando vrget

13
Si alterius
ministri no
sit copia.

do vrget præceptum Ecclesiasticum ad audiendū Missam, potes illum inducere ad celebrandum, modò sine scandalo possit celebrare. Tertio, Si vrget præceptum Ecclesiasticum communionis. Quarto, Si magna aliqua vtilitas confessionis, aut communionis inuiter, quæ alioquin multum esset differenda. Colligitur ex D. Aug. epist. 154. ad Publicolam, vbi ait, Licetum esse exigere iuramentum ab eo, quem scio iuraturum per falsos Deos, ad confirmandos contractus, quando aliter horū fides haberi nequit: Talis enim non se faciat peccato mali illius iuramenti, sed bono pacto seruandi fidem. Ratio est, Quia ego peto id quod valdè bonū est, quodque ipse mihi licitè potest prestare (potest enim contritionem concipere:) ergo non teneor cum tanto meo incommodo abstinere à fructu spiritali, ne ipse peccet. Confirmatur, Quia si ob commodum temporale possum exigere iuramentum ab infideli per falsos Deos iuraturus; & petere mutuum ab vsurario, quem scio vsuras exacturum; multò magis ob tantum commodū spirituale, possum petere Sacramentū à Ministro peccatore. Dices; Tu istum Ministrum scandalizas; nam das occasionem ruinæ. Respondeo; Est scandalum passiuum, quod nō teneor cum tanto meo incommodo vitare. Accedit; Quod rarò possit constare, an Sacerdos nunc sit in peccato; & si sit, num ante administrationem sit penitentia animo concepturus. Vnde in praxi non est hic magnus scrupulus faciendus.

14
Si alterius sit copia.

Dico Secundò, Si alterius Ministri sit copia, qui sine peccato sit administraturus, nō potes inducere peccatorem non paratum, siue sit tuus Parochus siue non. Ratio est, Quia est contra charitatē non impedire proximi peccatum, quando commodè potes; & multo magis, contra charitatē est inducere illū ad aliquid, quod sine peccato non faciet, quādo nulla ratio te ad id premit. Et aduerte hoc peccatum inductionis posse esse mortiferū, si ille nullo modo esset paratus, & tu sine incommodo posses vti altero. Nec obstat, Quod ille sit tuus Parochus, & ius habeas ab eo petendi; quia non semper licet vti suo iure, nempe quando inde sequeretur grauis proximi læsio, & tua non magno opere interesset. Sotus tamē non putat esse mortale, si petatur à parcho; quod ordinariè verū est. Quod si non posses sine notabili incommodo vti altero Ministro, non esset mortale: imò posset incommodum esse tantum, vt nullum sit futurum peccatum: vt si alter procul absit; si sit asperior, si ignarus casuum, & difficultatum, quas habes.

Si sit tuus Parochus.

Si cum tuo incommodo.

DVBIVM III.

An liceat aliquando accipere Sacramēta à Ministro præciso ab Ecclesia per excommunicationem aut suspensionem?

15
In extrema necessitate pete Baptisum & Penitentia à quocumque.

Respondeo & Dico Primò, In casu extreme necessitatis potes ab excommunicato etiam non tolerato per Ecclesiam (id est, qui nominatim est denunciatus, vel manifestus percussor Clerici, ita vt nulla tergiversatione possit negari) petere Sacramentū Baptismi & Penitentia. De Baptismo docet D. Aug. lib. 2. contra epist. Parmeniani c. 13. & lib. 1. cōtra Donatistas c. 2. de Penitentia. Indicat Concil. Trident. sess. 14. c. 7. quia ait, In articulo mortis omnes Sacerdotes quoslibet penitentes posse absoluerè: & tenent plerique Doctores post

Concilium, inter quos Nauarrus in Enchiridio c. 27. n. 271. & ante Concilium Syluester verbo Confessor. primo, q. 20. qui citat Paludanū, Aureolum, & Archidiaconum. Ratio est, Quia periculosissimum est sine his Sacramentis ex hac vita discedere: vnde non debuit vllus Minister aliquo modo idoneus, in hoc articulo excludi. Vnde etiam fit, vt talis Minister neque peccet, (si saltem vt absoluat, contritionem concipiat) neque irregularitatem incurrat.

Non tamen Viaticum aut extremam Vnctionem.

Dico Secundò, A tali Ministro nō potest peti viaticum communionis, aut extrema Vnctio. Ita cōmuniter DD. Nam, vt ait Nauarrus suprā, ante Conc. Trident. communis sententia erat, solum baptismum in extrema necessitate à talibus peti posse: & post Concil. idem plerique tenent de Confessione; non tamen de alijs Sacramentis. Ratio est; Quia hæc Sacramenta non sunt tantę necessitatis.

16
Si sit toleratus & tuus Parochus, pete omnia Sacramenta.

Dico Tertio, Si Minister ille excommunicatus, sit ab Ecclesia toleratus (id est, si nō est denunciatus nominatim, aut manifestus Clerici percussor) & sit tuus Parochus, potes ab eo liberè Sacramēta petere, non solum tempore necessitatis, aut præcepti; sed etiam ob magnam vtilitatem spiritalem; modò alterius Ministri nō sit tibi facilis copia. Ita Dom. Soto, & alij passim. Ratio est, Quia iste Minister, quamdiu ab Ecclesia toleratur, non est tibi magis vitandus, quàm si non esset excommunicatus. Vnde, si sit tuus Parochus, potes ab illo petere Sacramenta, & etiam eum cogere administrare, nam habes ius petendi: ergo ipse potest tibi sine omni peccato administrare, si velit: nemo enim obligatur ad aliquam actionem, quā sine peccato nequit obire. Sufficit autē, vt in eo casu concipiat contritionē, & procuret absolutionem à censura si potest: quod si non potest, permittitur Sacramēta administrare, nec cōtrahet irregularitatem. Secus, Si facile poterat interim absolui. Aduerte tamen talem Parochum nō se posse offerre aut ingerere; tunc enim grauius peccaret, & irregularis fieret. Ratio est, Quia nō potest administrare, nisi subdito petente & vrgente, vt ostendimus in tractatu de Excommunicatione.

Si non sit Parochus.

Petes, An possim ob huiusmodi causas etiam petere Sacramenta ab eo, qui non est Parochus, tamen excommunicatus est & toleratus? Respondeo, Non posse me petere, nisi ipse interim possit obtinere absolutionē censuræ, vel nisi sit extrema necessitas. Ratio est, Quia non possum petere aliquid ab alio, quod ille sine peccato non potest mihi prestare. At ille Sacerdos nō potest sine peccato Sacramenta administrare, nisi excuset extrema necessitas, vel in potestate eius sit interim obtinere absolutionem.

Si expositus.

Quidam tamen existimant, Si iste Sacerdos sit expositus, actu confessiones aliorum audiens, vel Eucharistiā administrans, posse me accedere; quia in hoc casu non censeor petere. Quæ sententia, etsi sit probabilis, videtur tamen falsa, præsertim de Confessione. Qui enim accedit confessurus, manifestè petit & exigit sibi impendi absolutionem: vnde intercedit hic saltem aliquis inductio & petitio ad hunc actum indiuiduum, qui est necessariò peccatum. Idem videtur de Communionem, etsi minor sit ratio.

ARTICVLVS VII.

Vtrum Angeli possint Sacramenta ministrare?

17
Angeli non
possunt or-
dinari.

Respondeo & Dico Primò, Secundum legem ordinariam non posse. Colligitur ex Scripturis, in quibus hæc potestas solis hominibus committitur. Ioan. 20. v. 23. solis hominibus dicitur, *Quorum remisistis peccata, remittuntur eis*, Lucæ 22. v. 19. solis hominibus dicitur, *Hoc facite in meam commemorationem*. Matth. vlt. v. 19. *Euntes docere omnes gentes, baptizantes eos*. soli homines mittuntur ad baptismum. Deinde ad Heb. 5. *Omnis Pontifex ex hominibus assumitur*: atqui Sacramentorum administratio est opus Pontificum. Vnde Chrysostr. hom. 83. in Ioan. *In his que à Deo donata sunt nobis, neque Angelus, neque Archangelus, quidquam potest*. Ratio est, Quia Sacramenta sunt sensibilia: oportuit ergo, vt Minister quoque sensibilis esset. Hoc enim differt hierarchia Ecclesiastica à celesti, quòd Ecclesiastica per sensibilia symbola, purget, illuminet, perficiat; celestis per spiritualia. Confirmatur; Quia Sacramenta immediatè vim habent à Christi humanitate: ergo per homines applicanda fuere.

Nec anima
Sacerdotis
separata.

Hinc sequitur animam Sacerdotis separatam à corpore, non posse Sacramenta ministrare; quia non est homo, nec sensibilis. Probabile tamen est, resumpto corpore, et si glorioso, posse ministrare, Deo permittente. Ratio est, Quia Characterè habet, et que homo; & insinuat D. Th. in resp. ad 2.

Potest id
Angelus
per Dei
dispensa-
tionem.

Dico Secundò, Per diuinam tamen dispensationem Angelus potest esse Sacramenti Minister; nõ enim Deus huic vel illi Ministro est adstrictus. Sic S. Amphilochius Iconij Episcopus, in locis solis degens, ab Angelis admirabili modo consecratus & ordinatus dicitur Episcopus: vt refert Nicephorus lib. 11. histor. cap. 20. Sic etiam in historia S. Remigij legimus Christum per columbam allatum fuisse ad Clodouæi baptismum, quam credibile est fuisse Angelum. Diabolo tamè in tali ministerio non est credendum, quia Deus hoc nunquam ei comittet. Vnde errat Lutherus lib. de Missa priuata, vbi docet diabolum etiam consecraturum, si verba Christi proferat.

Non Dia-
bolus.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum Intentio Ministri sit necessaria ad perfectionem Sacramenti?

18
Triplex
Intentio.

Respondetur Affirmatiuè. Notandum est, Triplex esse à Ministro intèdi. Primò, Hanc actionem externam, & verborum prolationem. Secundò, Conficere Sacramentum, seu ceremoniam quam Christus instituit, seu, quod Ecclesia Christianorum facit. Tertio, Sanctificare suscipientem per hanc ceremoniam. Hæretici existimant primam sufficere intentionem; docent enim, sat esse, vt suscipiens vera fide & intentione suscipiat, etiamsi Minister ioco det. Quia sententia optimè sequitur ex eorundem fundamento; nam quacumque intentione fiat actio externa, semper valet ad excitandam fidem; quod apud illos sufficit. Ab hac sententia non multum

Hæretici.

abest Catherinus Opusculo de Intentione Ministri; qui putat sufficere intentionem effundendi aquam super homines, & proferendi illa verba, etiamsi hoc non intendas, quatenus est actus Sacramentalis, sed animo ludendi, aut refrigerandi faciem. In eadem sententia videtur esse Syluester verbo *Baptismo* 3. n. 12. & inclinat Palud. dist. 6. Ratio horum est, Quia nisi hæc intentio sufficiat, semper erimus anxij de valore Sacramenti.

Catheri-
nus.

Syluester,
Paludanus.

Verum fide tenendum est, Non sufficere primam intentionem; sed præterea requiri intentionem faciendi, quod facit Ecclesia, vel quod Christus instituit. Patet ex Concilio Florentino in decreto vnionis Armenorum; & Tridentino sess. 7. Can. 11. *Si quis dixerit in Ministris, dum Sacramenta conficiunt, non requiri intentionem, saltem faciendi quod facit Ecclesia, Anathema sit*. Vbi Concilium contra hæreticos definit requiri certam intentionem, quam ipsi negabant requiri; qui tamen non negabant illam Catherini esse necessariam: quia hæc non potest abesse; si homo voluntariè operetur.

19
Sententia
Catholica.

Probatum Primò ex Scripturis Matth. vlt. v. 18. *Ite & baptizate omnes gentes in nomine Patris, & Filij & c.* hic non vulgarem ablutionem iniungit, sed mysticam, quam ipse instituerat. Ioan. 20. v. 23. cum ait, *Quorum remisistis peccata & c.* dat illis potestatem, & ponit in eorum arbitrio. Iacobi 5. dicitur, vt *Oret super infirmum*: debet igitur intendere orare. Matth. 26. *Hæc quotiescumque feceritis, in mei memoriam facietis*: hic Dominus instituit Ministros Eucharistiae, & certam intentionem requirit. Vnde Cyprianus serm. de cena Domini: *Ex quo à Domino dictum est, Hæc est caro mea, Hic est sanguis meus, quotiescumque his verbis & hac fide, id est, intentione actum est, simul & medicamentum & holocaustum fit*.

Probatum Secundò, Ratione: Quia homo in administratione Sacramentorum est Christi Minister: ergo debet intendere facere id quod Christus instituit; alioquin enim non operatur vt Minister eius, cum non vtatur potestate ab ipso accepta. Quod maximè patet in ijs Sacramentis, ad que data est peculiaris potestas. Qui enim nõ intendit vt potestate consecrandi vel absoluendi, sed solè illa verba materialiter vel historice pronuntiare, nõ exhibet se Ministrum Christi; quia nullo modo intendit vt potestate, per quam Minister eius dicitur; sed sola facultate, quam naturaliter habet ad effectum merè naturalem, qui est pronuntiatio illorum verborum. Idem patet in baptismo: vt enim aliquo modo censearis agere tanquam Minister Christi, debes vt minimè intendere facere id quod Christus ordinauit; alioqui nullo modo te illi tanquam Minister subijcis.

Admini-
strans Sa-
cramentum,
est minister
Christi.

Et Confirmatur Primò, Quia Ministri Sacramenti nõ sunt veluti nudi executores, sicuti nuntius deferens literas, sed sunt dispensatores, habentes potestatem sub Christo; vt patet ex Apost. 1. ad Corinth. 4. & veluti iudices delegati; vt patet Ioannis 20. *Quorum remisistis peccata*. Atqui Iudex debet intendere ferre sententiam, tanquam Iudex, & vti sua potestate: Similiter dispensator voluntariè dispensare res sui domini: nam vsus potestatis moralis pendet essentialiter ab intentione.

Dispensa-
tor & Iu-
dex de lega-
tus.

Confirmatur Secundò, Quia non decebat, vt Christi merita applicaretur per illas actiones quomodolibet obitas, v.g. ad solum iocum, irrisionem, imitationem, ad docendum vel dicendum & c. aut, vt Deus illis assisteret, quomodolibet cõtingeret illas

illas existere in rerû natura : sed si fierent vt instituta à Christo : sic enim ad Christum pertinent, vt eius instituta. Atqui hoc pendet ab intentione Ministri ; intentio enim est quæ hanc rationem & respectum confert actui externo : non enim illa actio habet rationem ceremoniæ Christi, nisi quantum manat à tali intentione, & ab ea quodammodo informatur.

20
Baptismus
mimicus
Genesij
fuit vali-
dus.

Sed contra. Obijcitur Primò, Ado Viennensis, & alij in Martyrologio die 25. Augusti referunt Genesium Martyrem mimice in scena baptizati, interius fuisse conuersum & mutatum; quod signum est fuisse verum baptismum; & tamè non videtur ille Mimus habuisse intentionem faciendi, quod facit Ecclesia.

Respondeo; Hic fuisse legitimam intentionem, etiamsi totum referretur ad ludum. Duplîciter enim potest aliquid fieri intèntione ludendi seu mimice. Primò, Si quis simul et se aliquid facere, quod reuerà non facit : vt si simulet se irasci, gaudere, interficere seipsum vel alium : & talis non habet intentionem faciendi ista reipsa. Secundò, Si verè aliquid faciat, & hoc totum referat ad ludum & risum : sicut si quis in scena comedat, percutiat alterum : item si verus Sacerdos habens in theatro personam Sacerdotis, iocandi causa verè intendat celebrare, aut consecrare, aut baptizare, conficiet vera Sacramenta, etsi hoc totum vltèrius ad ludum referat : quamuis enim vltima intentio sit lusus, proxima tamen est intentio faciendi quod Christus instituit, seu, quod Christiani faciunt.

Item pueri
Athanasij,

Hinc etiam patet, Quomodo baptismus ille verus fuit, quo Athanasius adhuc puer quosdam Catechumenos in ludo puerili baptizauit, adhibita legitima forma & materia: intendebat enim facere, quod viderat Episcopum Alexandrinum facientem, vt refert Sozomenus lib. 2. historiæ c. 16. & Nicephorus lib. 8. c. 44. Simile quid accidisse in Ecclesia Constantinopolitana suo tempore refert idem Nicephorus lib. 3. cap. 37.

Augusti-
nos.

Obijcitur Secundo, D. Aug. lib. 7. de Baptismo c. 53. dubitat de baptismo mimicè & ioculariter collato, & censet diuinum iudicium per reuelationis oraculum tunc implorandum, vel sententiam Concilij plenarij requirendam.

Respondeo, In praxi nulla opus est reuelatione; quia facillimè Sacramentum sub conditione potest iterari. Speculatiuè autem D. Augustinus dubitat; quia eo tempore non erat ita præcisè explicatum, quæ intentio esset necessaria, sicut est modo per Concil. Florentinum & Tridentinum.

Obijcitur Tertiò, Si talis intentio requiratur, valdè erimus incerti, sitne Sacramentum ratum.

Respondeo, Non erimus moraliter incerti; quia Minister non habet vllam rationem, cur excludat intentionem Ecclesiæ aut institutionis Christi. Secus est de sanctitate Ministri; hæc enim facillè potest abesse, & non est necessaria ad operandum humano modo, sicut intentio.

D V B I V M I.

Vtrum efficiatur Sacramentum, si in Ministro sint Intentiones aliquo modo contrariæ?

21
Respondeo & Dico Primò, Si Minister intendat facere quod instituit Christus, nõ tamen quod Ecclesia Romana, eò quod putet ipsam errare, conficit verum Sacramentum. Ratio est, Quia

hæc voluntas, seu volitio profecta ex errore, implicitam habet conditionem; scilicet, si ipsa fallitur. Vnde non potest perimere formalem & absolutam intentionem faciendi quod Christus instituit. Et confirmatur, Quia iste, omnibus cõsideratis, censetur absolute velle. Secus esset, si nollet facere, quod Ecclesia Romana, etiamsi fortassis ipsa Christi institutionem sequeretur: tunc enim nihil efficeret, quia nõ haberet intentionem faciendi quod instituit Christus, nisi sub conditione falsa: id est, nisi aliud sit quod Christus instituit, aliud quod Ecclesia Romana facit. Verum talis intentio vix haberi potest, nisi ex diabolica quadam malitia.

Intendens
facere
quod
Christus,
non tamen
quod Ec-
clesia Ro-
mana.

Dico Secundò, Si intendat conferre Sacramentum sine effectu Sacramenti, cõferet nihilominus verum Sacramentum & etiam effectum. Ratio est, Quia Sacramenti intentio est prior & absoluta: vnde est sufficiens ad ponendum Sacramentum: Sacramentum autem positum, quasi naturaliter & necessariò producit effectum, si subiectum sit dispositum: vnde Minister non potest illud inhibere.

Vel Sacra-
mentum
sine effectu

Dico Tertiò, Si Minister intendat gratiam conferre, non tamen Sacramentum, nihil efficit. Ratio est, Quia deest intentio primaria & essentialis.

Vel effectus
sine Sacra-
mento.

Dico Quartò, Si duo baptizati intendunt contrahere Matrimonium, nullo tamen modo velint facere Sacramentum; idq; vel in odiu Christianæ religionis; vel ne Matrimonium habeat illa summam insolubilitatem, quam ex vi Sacramenti accipit, non erit Sacramentum. Ratio est, Quia intentio contraria obstat. Vtrum autem futurus sit contractus, suo loco dicemus.

Vel matri-
monium
sine Sacra-
mento.

D V B I V M II.

Qualis Intentio Ministri requiratur?

Notandum est, Esse variam Intentionem. Alia enim est Conditionata, eaque triplex, scilicet Conditione de presenti, vel de præterito, vel de futuro. Alia est Absoluta, & hæc quadruplex. Actualis, Virtualis, Habitualis, Interpretatiua.

22

Dico Primò, Non sufficit Intentio Conditionata, nisi talis sit, vt statim transeat in absolutam. Ratio est, Quia sola intentio absoluta, est efficax. Si tamen transeat in absolutam, sufficit: quod fit, quando conditio est de presenti, vel de præterito, & reipsa inest; vt, *Absoluo te, si es Catholicus, si credis, si resurrisisti.* Nec refert, siue mente tantum, siue verbis exteriùs hæc conditio apponatur. Quod si conditio non subsistit, iam destruitur tota intentio; tunc enim Minister nullo modo intendit. Hinc patet, Si quis ita dicat, *Ego te baptizo, si tu es Catholicus; non baptizo, si es hæreticus, &c.* fore verum baptismum, modo sit Catholicus: quod est contra Dominicum Soto dist. 1. q. 1. a. 8. Ratio est; Quia conditio inest, & sic intentio conditionata transit in absolutam.

Intentio
conditiona-
ta, quæ effi-
cax, quæ
non.

Quod si conditio sit de futuro, suspendit intentionem; vnde in presenti nihil efficit: sed nec potest quando conditio impletur quidquam effici. Ratio est, Quia nullum tunc amplius est signum sensibile, quod sit Sacramentum. De Matrimonio fortè est alia ratio.

Conditio
de futuro.

Dices, Quid si Minister intèdat nunc absoluere sub hac conditione, *Si nunc verum est quod resurrescit;* quia propositio de futuro etiã nunc determinatè vera est, etsi à nobis ignoretur: Deus enim intuetur ipsius determinatam veritatem?

C c c ij Respon-

Respondeo, Etsi hæc conditio præfens esse videatur, eò quòd veritas rei futuræ videatur præfens, quatenus est rei futuræ; humano tamen more non censetur præfens; quia non est humano more cognoscibilis in præfenti; sed solum dum fiet. Vnde talis intentio ministri nõ videtur sufficiens, & saltem sub conditione tale Sacramentum esset iterandum, præter grauisimum sacrilegium quod committeretur.

Intentio
interpretatiua.

Dico Secundo, Nõ sufficit etiam Intentio Interpretatiua, qualè habet is qui voluntariè se inebriat, & nouit se in ebrietate solere actus Sacramentales facere. Ratio est, Quia hæc est intentio remota, & in causa tantum: ipsum autem Sacramentum in se debet intendi.

Intendens
in somno
consecrare.

Dices, Quid si distinctè intendat quis cõsecrare in somnis, & ex vi huius intentionis id faciat, hoc enim videtur fieri posse: nã imaginatio potest hoc reducere in memoriam, & mediante appetitu mouere potentiam executiuã; sicut multi noctu surgunt, ambulant, canunt, & alia peragunt.

Respondeo, Non fore Sacramentum; debet enim intendi non solum vt obiectum, sed etiã vt actio humana, humano more procedens à tali intentione. Hic autem nõ sic procedit, sed merè naturaliter, & necessariò: non enim ex vi huius intentionis homo liberè se applicat ad hanc actionem, sed ex vi imaginationis necessariò, sicut bruta.

Habitualis.

Dico Tertio, Non sufficit etiam Intentio Habitualis tantum. Ratio est, Quia hæc intentio nullo modo influit in actum externum, estq; merè oriosa, Quòd si actio Sacramentalis fortè fiat, intentio habitualis solum comitanter se habet.

Actualis.

Dico Quarto, Actualis Intentio in dubio sufficit; & est omnium optima. Aduerte tamen ad hanc non requiri, vt sic cogites, *Ego volo absoluerè, ego volo consecrare*; nã hæc est reflectio intellectus supra actum voluntatis; quæ reflexio superuenit actui voluntatis: sed sufficit, vt cogites de Sacramento administrando, & in actu exercito velis administrare.

Virtualis.

Dico Quinto, Etiam Virtualis Intentio, omnium Doctorum iudicio, sufficiens est: talis est, cum quis antea actu proposuit baptizare, consecrare, absoluerè; & ex vi huius propositi humano more se applicat ad agendum; tamen postea dum agit mente distrahitur, nec cogitat quid faciat; & hanc vocat D. Thomas habitalem. Hinc patet; Si Sacerdos minores formas seu hostias initio Sacri proposuit consecrandas, quamuis in cõsecratione earum non meminerit, nihilominus verè fore consecratas; nam in actu consecrationis habet intentionem virtualem; virtus enim & efficacia prioris intentionis manet secundum æstimationem moralem in operatione externa: nam ex vi illius, se ad externam actionem liturgicam applicuit, & hæc ex illa procedit. Sicut quando quis intendit ire Bruxellam, & ex vi huius intentionis se applicat itineri; in tota illa profectioe manet vis intentionis, donec peruentum sit ad terminum, vel donec actio impediatur, vel intentio mutetur, etiamsi nihil amplius de profectioe cogitet.

Hostiæ
consecratæ
ex virtuali
intentione.

Quæri tamen hic posset (de quo nuper consultus) Si Sacristanus Sacerdote celebrante apponat hostias inter puluillum & Corporale, & Sacerdos id aduertat & consecrare intendat: mox tamen omnino obliuiscatur, ita vt pyxidè non attingat, nec super Corporale transferat: Quæri inquam

posset; Vtrum tales hostiæ verè censendæ sint consecratæ, ob illam intentionem precedentem?

Respondeo, Mihi videri eas non esse consecratas: quia illa intentio non videtur influere, cum nec actu, nec virtute videatur manere. Quòd actu non maneat, per se manifestum est: quia actualis intentio non potest stare cum obliuione & defectu cognitionis. Non manere etiam virtute, inde videtur apertè colligi, quia nullus ex ea effectus sequitur, qui tendat determinatè ad illas paruas hostias. Semper enim cum est intentio virtualis, debet ex actuali intentione præuia, sequi aliqua series actionum tendentium ad illum effectum, qui virtualiter dicitur intentus. Cum enim intentio in se non maneat, debet manere in effectu suo vltimè tendente vsque ad ipsum opus: vt multis exemplis ostendi potest. Alioqui nulla est ratio cur dicatur virtualiter manere. At in proposito nulla talis series actionum ostendi potest. Nam continuatè Missæ vsque ad Consecrationem, non sequitur ex vi intentionis consecrandi paruas hostias, sed ex consueta intentione celebrandi & consecrandi magnam, quam habet in patena, & sumit in manus, &c. Neque dici potest, illas actiones omnes ideò hic & nunc fieri ab isto Sacerdote, quia constituit consecrare paruas hostias; sed solum, quia intendit more consueto offerre sacrificium. Itaque intentio consecrandi paruas hostias, nullam omnino variationem fecit circa consuetas actiones. Secus esset si propter paruas hostias citius se applicasset ad faciendum Sacrum: tunc enim illa actio tota quatenus hic & nunc fit, sequeretur ex vi intentionis circa paruas hostias. Item secus esset, si quando erat consecraturus paruas hostias, solebat adhibere certam seriem actionum, quam aliàs non adhibebat, v. g. extendendo cruces, quas facit super oblata, ad pyxidem; vel applicando pyxidem calici circa tempus consecrationis, vel illam tunc aperiendo, etiamsi id fiat cum magna distractione, nihil distinctè cogitando de paruis hostijs.

Confirmatur hæc omnia, Quia qui aliquid intendit virtualiter, ita est dispositus & affectu & imaginatione quadam confusa circa id quod facit, vt si reflectat mentem super suam actionem, statim sit animaduersurus distinctè quid agat, & cuius rei causa agat; adeò vt si rogetur quid hac actione intendat, statim absque alio discursu respondens sit, se, hoc intendere, hoc moliri, v. g. Proficisci Romam, ædificare domum, offerre sacrificium, &c. Itaque si quis duos fines intendat, alterum primariò, alterum secundariò, & ita oblitus est finis secundarij, vt si rogaretur quid sua actione intenderet, solum responderet de primario, non video quomodo ille dici possit habere intentionem virtualem circa secundarium.

Idem varijs exemplis declarari posset. Vadit quis Romam eo fine, vt à Summo Pontifice obtineat beneficium: in itinere positus cogitat se ibi habere amicum, quem proponit, cum Romæ fuerit, salutare: sed paulò post statim ita obliuiscitur, vt toto itinere ei in mentem non veniat. Quis dicat hunc hominem toto itinere intendere virtualiter salutationem amici, & totam hanc profectioem ab illo fieri, vt amici illius colloquio fruatur? Ob hæc & alia multa, puto hanc sententiam esse veram. Non tamen damno contrariam.

Excipe ea
si quo meli-
lo modo po-
sset à Sacer-
dos ad eas
reflectat.

ARTICVLVS IX.

Utrum fides Ministri sit de necessitate Sacramenti?

24
Sententia
Hæretica
affirmat.

Primus qui docuit fidem necessariam ad Sacramenti perfectionem, videtur fuisse Agrippinus Carthaginensis Episcopus ante tempora Cypriani; quem secutus est postea Cyprianus, & plurimi Africa Episcopi. Pro qua sententia stabilenda Cyprianus coëgit tres Synodos in Africa, quarum meminit D. August. lib. 2. de Baptismo. cap. 9. & lib. 3. cap. 1. Idem postea cum pertinacia tenuere Donatistæ, & alij artic. 5. citati.

Catholica
negat.

Verum fide tenendum est, Baptismum ab hæreticis collatum, & alia Sacramenta, si nihil ex necessarijs desit, legitima esse. Hanc veritatem admittunt hæretici nostri temporis.

Probatur Primò, Ex vniuersalis Ecclesiæ traditione, & consuetudine, quæ vbique vsque ad tempora Agrippini perseverauit, qui primus cepit illam mutare, baptizatos ab hæreticis rebaptizans: vt docet Stephanus Papa epist. ad Cyprianum; & D. Augustinus lib. 2. de Baptismo contra Donatistas cap. 8. & Vincentius Lirinensis in suo Opusculo, vbi ait, *Primus omnium mortalium (scilicet Agrippinus) contra diuinum Canonem, contra vniuersalis Ecclesiæ regulam, contra sensum omnium sacerdotum, contra morem & instituta maiorum rebaptizandum esse conserbat, scilicet baptizatum ab hæretico.*

Concilia

Probatur Secundò, Ex Concilij. Nam statim post mortem Cypriani hæc veritas definita est in Concilio plenario, vt testatur D. August. multis locis, scilicet lib. 2. de Baptismo. cap. 3. 4. 5. 7. 9. quod Concilium videtur fuisse Nicænum, nam etiã Hieronymus in Dialogo cõtra Luciferianos sub finem, dicit Concilium Nicænum recepisse eos, qui ab hæresi redirent, singulos in suo gradu, præter Paulianistas, de quibus habemus in Canone 19. vbi Paulianistæ & Cataphryges iubentur rebaptizari, eò quod non vterentur legitima forma. Canone tamen 8. recipiuntur Nouatiani absque iteratione baptismi, quia scilicet legitimã formã vtebantur, etsi essent hæretici. Idem probatur ex Concilio Arelateni I. can. 8. & Carthagi-

nensi I. can. 1. Denique ex Constantiensi scilicet 8. quatenus damnat Articulum 4. Wiclefi. Et ex Tridentino scilicet 7. can. 4.

Probatur Tertio Rationibus artic. 5. allatis. ^{Ratio} Præcipua ratio est, Quia Sacramenta habent efficaciam ex institutione & meritis Christi; vnde parum refert, qualis sit minister, siue fidem habeat siue non. Sicut enim Ministri merita non tribuunt Sacramento virtutem, ita nec de merita adimunt. Vide D. August. tractatu 5. & 6. in Ioannem.

Sed contra. Obijciuntur varia testimonia ex Scripturis, quæ refert & soluit D. Augustinus septem libris contra Donatistas, potissimum duobus posterioribus. Præcipua sunt ea, quæ probant, extra Ecclesiam non esse salutem: sicut nec extra Arcam Noë, quæ Ecclesiæ erat figura.

25
Extra Ecclesiam non est salus, & quomodo.

Respondeo, Qui est extra Ecclesiam, non potest saluari, sicut neque extra Arcam: tamen qui est in Ecclesia, fidem Ecclesiæ tenens, potest accipere ea per quæ saluatur, ab eo qui est extra Ecclesiam. Sicut si hæreticus alicui traderet Ecclesiæ doctrinam, illum faceret fidelem: ergo pari ratione, si traderet ei Ecclesiæ Sacramenta, faceret Christianum: non enim hæresis in illas functiones influit; sicut nec morbus Medici in curationes ægroti, quare nec vitiat eas.

Nec obstat; Quod sit vnum Baptisma; quia hæreticorum Baptisma, est Baptisma Christi. Vnum enim dicitur Baptisma, quia ab vno institutum & ab vno vim habet, cuius nomine in vna forma & materia celebratur, nec variatur pro meritis Ministrorum. Reliqua testimonia, si quid efficerent, non minùs probarent de Sacramentis, quæ conferuntur à malis Catholicis, quàm quæ ab hæreticis: vnde non minùs contra Cyprianum faciunt, quàm pro illo, qui per malos, si fideles sint, sentit conferri vera Sacramenta.

Vnum Baptisma, & quomodo.

ARTICVLVS X.

Utrum intentio recta Ministri requiratur ad perfectionem Sacramenti?

Hic Articulus intelligitur ex dictis Articulo 8.

Q V Æ S T I O L X V.

De Numero Sacramentorum.

In Quatuor Articulos diuisa.

ARTICVLVS I.

Utrum debeant esse septem Sacramenta Ecclesiæ?

1
Discrepantia
Hæretico-
rum.

Hæretici huius temporis in eo contumunt quod nolint esse septem Sacramenta; sed discrepant & à seipsis interdum, & alij ab alijs in statuendo numero Sacramentorum. Lutherus de Captiuitate Babyl.

fol. 65. Neganda mihi sunt septem Sacramenta, & pro tempore ponenda tria; Baptismus, Penitentia, Panis. Paulò post fol. 88. rigidè loquendo dicit tantum esse duo, Baptismum & Panem; quia hæc sola constant signis visibilibus, & habent diuinã promissionem. Penitentia autem caret signo visibili diuinitus instituto. Alibi, scilicet lib. ad Waldenses, dicit propriè & more Scripturæ loquendo esse tantum vnum, scilicet Baptismum. Philippus Melanthon in locis communibus anni 1522. ponit duo tantum, nec plura inueniri dicit apud Augusti-

Ccc iij Augusti-